

CHARACTERISTICS OF THE FORCED INDUSTRIALIZATION IN ROMANIA DURING CEAUSESCU REGIME (1965-1989)

Mihaela Bărbieru

PhD Researcher III, "C.S. Nicolăescu-Plopșor" Social and Humanities Research Institute

– Craiova, Romanian Academy/ Assist. PhD, University of Craiova

Abstract: The development of the national economy during 1965-1989 was based on the mass industrialization, the export of industrial products, but also on creating new sub-branches of industry in various fields. Romania's forced industrialization was achieved through its own efforts, supported by the official policies and strategies of that period of time. This form of industrialization involved the construction of several industrial giants that, on the one hand, they had a large consume of raw materials, energy and high economic costs, and, on the other hand, had also an inefficient production. Also, it has been artificially accelerated the development of chemical industry, especially fertilizers industry, and the consumer goods industry has become an important part of the export, which led to the deterioration of the quality of life of the population, due to the lack of the products from these industries on the national market. Unfortunately, Romania's industrialization during communism was created without taking into account other factors (such as environment, social factors etc.) and has goaled transforming the country into an industrial-agrarian state, which was beneficiary of an efficient economy, where there were not supposed to exist economic development gaps between areas, regions, counties, their economic and social development level being almost similar. In this study, we are analyzing the main aspects of the forces industrialization, a specific process of Romania, during Communist period (1965-1989).

Keywords: forced industrialization; communist period; industry fields; economy; gaps

Planul economic lansat în 1948, prin punctul 10 al rezoluției plenarei din 22-24 decembrie¹, a avut printre obiective planificarea investițiilor masive în industria grea în detrimentul celei de consum, după modelul Uniunii Sovietice. Planul stalinist pentru România, ca de altfel pentru toate țările ce intraseră sub cupola Kremlinului, s-a bazat pe o strategie unică de transformare a economiei și structurilor sociale naționale „în copii la indigo ale celei din URSS”². Practic, a însemnat transformarea economiei bazate pe piață și pe proprietate privată „într-o economie planificată de la centru, aflată în proprietatea statului”³. Sovietizarea industriei românești a cunoscut în perioada Gheorghe Gheorghiu-Dej, care considera că lărgirea „puterii poporului în sectorul economic al Republicii noastre Populare” reflecta „succesele obținute pe teren politic”⁴, epoca sa de glorie.

Politica aberantă de industrializare a devenit astfel principalul mijloc de acțiune pentru progresul economic într-o societate în care se credea că existența unei industrii dezvoltate era indisolubil legată de existența clasei muncitoare, care la rândul său reprezenta, potrivit Raportului politic al CC la conferința partidului din 1956, „garanția democratizării vieții

¹ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria românilor*, vol. X, București, Editura Academiei Române, 2010, pp. 65-70.

² Vezi Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie a comunismului românesc*, Iași, Editura Polirom, 2005, p. 145.

³ *Ibidem*.

⁴ Gheorghe Gheorghiu-Dej, *Semnificația naționalizărilor*, în „Studii. Revistă de știință-filosofie-arte”, III/iulie-septembrie 1948, p. 8.

noastre publice, garanția lichidării feudalismului și moșierimii”⁵. Industria grea era considerată principalul mijloc de „refacere și reconstruire a țării”, iar liniile trasate de partid au avut în vedere faptul că aceasta trebuia să pună în valoare toate bogățiile țării. Dezvoltarea ei aducea după sine evoluția celorlalte ramuri economice și apariția unor ramuri economice noi, dezvoltarea și funcționarea transporturilor, în lipsa căruia nu ar fi putut exista o economie modernă, precum și faptul că doar prin industria grea s-ar fi putut asigura dezvoltarea agriculturii cu mașini, unelte și instalații care să determine creșterea productivității. Astfel, România, care dispunea la acel moment de materii prime de bază (cărbune, țiței, bauxită, minereu de crom, magneziu) și de mână de lucru suficientă, ar fi fost capabilă, în accepțiunea liderilor comuniști, de un adevărat salt economic⁶.

Raportul politic al CC la Congresul al IX-lea al P.C.R., din iulie 1965, a hotărât „direcțiile de dezvoltare a României în următorii cinci ani”, dezvoltarea continuă a economiei stând „la baza progresului general al societății” românești. Obiectivul central al dezvoltării economice „rămâne industrializarea țării, dezvoltarea cu precădere a industriei grele, în special a industriei constructoare de mașini”⁷. În anii regimului ceaușist, procesul de industrializare s-a axat pe dezvoltarea accelerată în scopul transformării țării dintr-un stat preponderent agrar într-unul puternic industrializat⁸, cu o economie puternică. Din nefericire, nu s-a ținut cont de factorii care ar fi trebuit să eficientizeze producția (mediul înconjurător⁹, social etc.), „de echilibrul dintre diferitele ramuri economice”¹⁰ și nici de forța de muncă specializată sau în curs de specializare. Industrializarea a fost realizată forțat, prin eforturi proprii susținute de strategiile și politicile guvernamentale ale timpului, care au afectat populația. Fără a se face calcule cost-beneficiu și în absența unor proiecții de piață specifice, rezultatul nu a fost cel scontat. Producțiile au fost ineficiente, cu costuri foarte ridicate. Dezvoltarea artificială a industriei chimice, în special a îngrășămintelor, într-o perioadă în care țările dezvoltate renunțau la această ramură economică, precum și direcționarea bunurilor de larg consum către export au determinat derapaje serioase în echilibrul diferitelor categorii sociale și permanente lipsuri a bunurilor de larg consum, care au determinat raționalizarea și cumpărarea alimentelor pe cartele. Dacă până spre sfârșitul anilor 70, investițiile mari în industrie nu au fost resimțite în mod negativ de către populație deoarece fuseseră făcute împrumuturi la Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială¹¹, ulterior lucrurile vor lua o întorsătură dramatică tocmai datorită acestor împrumuturi. Situația dezastruoasă prin care avea să treacă țara era relevată și de raportarea de cifre nereale, care spre finele anilor 80 se împământenisese ca o practică uzuală. După căderea regimului comunist, Comisia Națională pentru Statistică a întocmit *Anuarul Statistic al României*, ediția 1990, care a adus cifrele la

⁵ Apud Iulica Preda, *Politica de industrializare – principala pârgă a progresului economic și social*, în „Trei decenii de victorii și biruințe sub conducerea Partidului Comunist Român 1945-1975”, Sesiune de referate, octombrie 1975, pp. 10-13.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste. Rapoarte, cuvântări, articole. Iulie 1965 – septembrie 1966*, București, Editura Politică, 1968, pp. 18-20.

⁸ Raportul politici al Congresului al IX-lea al P.C.R. consemna: „Numai pe baza industrializării vom crea condiții pentru lichidarea rămănerii în urmă de veacuri a satului față de oraș” (Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul...*, p. 21).

⁹ În România poluarea a ajuns în perioada comunistă la cote foarte mari.

¹⁰ *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport Final*, București, 2006, p. 49, disponibil la adresa web http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf

¹¹ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria românilor ...*, 2010, p. 290.

„proporțiile lor reale”¹² și care cuprindea „capitole și indicatori noi, care nu s-au publicat niciodată în cei 45 de regim comunist totalitar”¹³.

Procesul industrializării din România între anii 1965-1989, bazat pe raționamente nerealiste ale politicii investiționale a ignorat realitățile economice ale statelor capitaliste dezvoltate, generând astfel dezechilibre sectoriale grave. Investițiile făcute în economia națională au crescut în mod constant, iar cea mai mare creștere a fost înregistrată în industrie, în unii ani depășindu-se chiar 50%. Acestea au fost făcute preferențial în industria grea, constructoare de mașini și petrochimie, astfel fiind defavorizate alte ramuri economice. Este perioada în care se vor construi multe combinate industriale, necalculându-se în prealabil indicii de rentabilitate. Tot ce conta era planificarea stabilită în planurile cincinale. Construcția acestora s-a făcut în defavoarea agriculturii, care primea fonduri investiționale mici, politica statului fiind aceea de neglijare a acestui segment așa cum reiese din rapoartele statistice ale vremii¹⁴. Potrivit *Raportului Final* realizat de *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România* în anul 2006, semnificativă a fost alocarea investițiilor industriale pe cele două grupe ale industriei¹⁵:

- *grupa A* – ramurile producătoare de mijloace de producție, adică de bunuri investiționale (industriile metalurgică, siderurgică, constructoare de mașini, extractivă ș.a.) – a beneficiat de cea mai mare parte a investițiilor, peste 80% în întreaga perioadă, uneori apropiindu-se chiar și de 90%;
- *grupa B* – industriile producătoare de bunuri de consum individual (industriile alimentară, textilă, de pielărie ș.a.) – a beneficiat, în medie, de aproximativ 11% din investițiile industriale, foarte rar ajungând-se în jurul a 16%.

Consecința firească a acestor investiții a fost apariția unui număr mare de întreprinderi de stat și cooperatiste, care, potrivit *Anuarului Statistic al României 1990*, se cifrează la 2.102 în anul 1989 față de 1.658 în anul 1960¹⁶. Astfel, dezvoltarea haotică a industriei a determinat modificări structurale ale populației ocupate prin creșterea numărului de salariați din industrie¹⁷ și scăderea drastică a celor din agricultură, după cum se poate observa în tabelul alăturat:

	1950	1989
Total populație ocupată	8.377,2 mii	10.945,7 mii
Industrie	1.000,7 mii (12%)	4.169,00 mii (38,1%)
Agricultură	6.208,7 mii (74,1%)	3.012,3 (27,5%)

Sursă: *Anuarului Statistic al României 1990*, p. 102.

Diferența dintre numărul total al salariaților și numărul celor din industrie și agricultură aparține celorlalte ramuri economice.

¹²*Ibidem*, p. 291.

¹³ Comisia Națională pentru Statistică, *Anuarul Statistic al României 1990*. Cuvânt înainte de Petru Pepelea, III.

¹⁴ Ionel Claudiu Dumitrescu, *Neglijarea agriculturii în perioada comunistă*, în „*Historia*”, disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/neglijarea-agriculturii-perioada-comunista

¹⁵ *Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport Final*, București, 2006, p. 417, disponibil la adresa web http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf

¹⁶ Comisia Națională pentru Statistică, *Anuarul Statistic al României 1990*, p. 420.

¹⁷ În Raportul la Congresul al IX-lea al P.C.R., din iunie 1965, Nicolae Ceaușescu a trasat direcții în aceste sens: „O caracteristică a țărilor cu economie dezvoltată constă în faptul că majoritatea populației lucrează în ramuri neagricole. Și în țara noastră vor continua să aibă loc importante modificări în structura forței de muncă, industria atrăgând în sfera ei o parte tot mai mare a populației active”; Pentru detalii, vezi Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste...*, p. 25.

Planurile cincinale erau prevăzute în permanență cu creșteri ale producției industriale greu de realizat. Astfel, Raportul CC la Congresul al X-lea al P.C.R. din august 1969 a prevăzut pentru următorul cincinal (1971-1975) o producție mai mare cu 8,5-9,5% în medie pe an, pentru industria constructoare de mașini cu 72-78% față de anul 1970, producția de oțel de 10-10,5 milioane de tone pentru anul 1975, iar industria de îngrășăminte chimice o producție de 2,2-2,4 milioane de tone¹⁸. Deși la 8 iulie 1971 a fost înființată *Comisia centrală de partid și de stat pentru elaborarea programelor de dezvoltare economică și socială*, sub președinția lui Ceaușescu¹⁹, nu avem date concrete care să ne demonstreze că au fost realizate cercetări serioase asupra pieței și impactul care ar fi trebuit să-l aibă aceste politici investiționale asupra economiei naționale. În 2013, Academia Română, prin istoricii săi, făcea o analiză pertinentă asupra acestui subiect: „A ajuns noua Comisie la concluzia dublării fondului alocat dezvoltării economice? Sau a fost inițiativa lui Nicolae Ceaușescu, comunicată Comisiei și trecută în planul cincinal 1971-1975? Din felul cum funcționa procesul decizional inițiativa va fi fost, probabil, de la Nicolae Ceaușescu la Comisie și apoi la Legea Planului cincinal pe 1971-1975”²⁰. Programul elaborat de Congresul al XI-lea al P.C.R. s-a înscris în aceleași linii de dezvoltare cu orice preț a *societății socialiste multilateral dezvoltate*: „forțelor de producție, al programului economic și social al țării în condițiile revoluției tehnico-științifice îl reprezintă continuarea fermă a politicii de industrializare socialistă în cursul căreia industrializarea își va întări necontenit poziția conducătoare în economie și-și va spori ponderea în crearea venitului național, în realizarea reproducției largite și satisfacerea nevoilor de consum ale populației în dezvoltarea schimburilor economice externe”²¹. Directivele congresului au stabilit ca până în anul 1980, producția globală industrială a fiecărui județ să ajungă la cel puțin 10 miliarde de lei²².

La 8 mai 1986, Nicolae Ceaușescu, pentru care Partidul Comunist Român era „continuatorul logic al mișcării revoluționare și socialiste din România”, considera că toate realizările și creșterile economice se datorau „muncii eroice a clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității ... a întregii națiuni”, iar în anii socialismului „s-a schimbat întreaga înfățișare a țării”²³. Potrivit acestuia, cel de-al 7-lea cincinal²⁴ era beneficiarul unor creșteri semnificative. Nu lua în calcul discrepanțele foarte mari înregistrate între industrie și agricultură. Producția industrială a fost în 1985 de peste 100 de ori mai mare față de anul 1944, 80% din creștere realizându-se în perioada 1965-1985, în timp ce producția agricolă de doar 4 ori. Numărul mare de construcții industriale, agricole și social-culturale a determinat mărirea semnificativă a numărului de locuitori care s-au mutat în „casă nouă, peste 80% în cei 20 de ani”²⁵. Totodată s-a realizat și *marea relocare*²⁶ prin care o parte importantă a populației s-a mutat de la sate la orașe. Anul 1986 reprezintă totodată și începerea celui de-al 8-lea cincinal „de împliniri mărețe”, cincinal în care Ceaușescu preconiza creșterea producției interne cu 45-50% față de anul 1985, cu un ritm anual de 7-8%. Producția agricolă ar fi trebuit

¹⁸ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria românilor ...*, pp. 340-341.

¹⁹ *Ibidem*, p. 341.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Iulica Preda, *Politica de industrializare...*, pp. 16-17.

²² *România în plin avânt economic și social*, București, Editura Politică, 1977, p. 21.

²³ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. 8 mai 1986*, în „anale de istorie”, anul XXXII, nr. 3, 1986, p. 6.

²⁴ Al 7-lea cincinal s-a produs între anii 1981 și 1985.

²⁵ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare la Adunarea ...*, p. 6.

²⁶ *Relocarea* celor din mediul rural în mediul urban s-a realizat, de obicei, în jurul marilor centre industriale. Astfel, au fost distruse sate întregi sau părți de sate în locul lor fiind construite parcuri industriale sau suprafețe mari ce erau destinate agriculturii.

să înregistreze o creștere de 5-6%, iar venitul național de 8-10%. De asemenea, a luat în calcul canalizarea eforturilor în a se rezolva „în linii generale, până în 1990, problema energiei, prin punerea în producție a noilor centrale electrice, inclusiv a celor nucleare, conform programului energiei”²⁷.

Ca urmare a rezervelor de petrol și minereu, industria metalurgică și cea chimică au beneficiat de o dezvoltare impresionantă în perioada comunistă. Din dorința de a deveni o țară independentă în ceea ce privea producția de oțel, au fost construite mai multe combinate siderurgice la Galați, Slatina, Reșița și două cu tehnologie nemțească, la Târgoviște și Călărași. Creșterea productivității a fost evidentă, de la 550 kt în 1950 la 14,3 milioane de tone în 1988, plasând România pe locul 10 în topul mondial al producției de oțel pe cap de locuitor. În 1982, metalurgia neferoasă reprezenta 4% din totalul producției industriale. Centrele cele mai productive erau înregistrate la Brănești, Baia Mare, Copșa Mica, Zlatna, Tulcea, Slatina și Oradea²⁸. Deși țările dezvoltate renunțau la sectorul chimic România l-a dezvoltat rapid, ajungându-se în anul 1980 la o producție „între 10-20% din totalul producției industriale și reprezenta peste 25% din încasările din exporturi”. 50% din producția totală era asigurată de ramura petrochimică, cu cele două mari unități – Pitești și Ploiești –, precum și cu numeroasele unități de mici dimensiuni de la nivelul întregii țări²⁹. S-a pus accent pe dezvoltarea de produse chimice complexe (plastic special, cauciuc sintetic, fibre, electrozi, medicamente, detergent etc.) și pe industria producătoare de îngrășăminte artificiale³⁰. Ca și în alte domenii industriale din acea perioadă, și în acest domeniu s-a pus accent pe cantitate și nu pe calitate.

Trebuie menționate și eforturile depuse în domeniul naval, România fiind printre puținele țări constructoare de platforme maritime de foraj. La sfârșitul anilor 70 existau doar 10 țări producătoare de instalații de foraj marin, iar șantierul naval de la Galați folosea produse autohtone. Cu toate că s-au făcut investiții foarte mari în acest domeniu s-a înregistrat o scădere a producției interne de petrol. Exportul către vest a continuat chiar și în aceste condiții deoarece exista o necesitate valutară, ajungându-se la situația din anul 1988, când producția internă de petrol a scăzut la 9,5 milioane de tone, iar capacitatea de rafinare la 30-33 milioane de tone³¹. Astfel, dacă până în anul 1975, România a fost un mare exportator de petrol, datorită capacității mari de prelucrare a petrolului în rafinăriile românești, începând cu acest an, în timp, importurile au depășit producția internă de petrol ajungându-se la peste 30 milioane de tone în 1988-1989³².

Cu ajutorul tehnologiei și a parteneriatelor încheiate cu statele vestice, industria de mașini și utilaje din România s-a dezvoltat și a devenit cel mai mare sector industrial al țării, deservind piața internă în proporție de 90% și clasând țara noastră pe locul 10 în lume la producția de mașini-unelte, pe locul 3 în exportul de instalații petroliere și pe primul loc în exportul de vagoane feroviare³³. Producția anuală în 1965 era de aproximativ 3.600 de unități. În 1980 era formată de 3 fabrici de automobile – Pitești, Craiova, Câmpulung Muscel –, 8 fabrici de subansamble și peste 100 de fabrici de piese – Pitești, Topoloveni etc. Autovehiculul reprezentativ pentru România secolului trecut – Dacia (cu derivatele sale) – a

²⁷ Nicolae Ceaușescu, *Cuvântare la Adunarea ...*, p. 7.

²⁸ Pentru detalii, a se vedea http://www.stiri-economice.ro/Despre_industria_metalurgica_chimica_Romania_1965_1989.html

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Au fost construite fabrici la Valea Calugareasca, Fagaras, Tarnaveni, Navodari, Turnu Măgurele, Piatra Neamt, Victoria etc.

³¹ A se vedea http://www.stiri-economice.ro/Despre_industria_extractiva_Romania_1965-1989.html.

³² A se vedea http://www.stiri-economice.ro/Resursele_Romaniei_in_perioada_1965-1989.html.

³³ A se vedea http://www.stiri-economice.ro/Industria_de_masini_utilaje_Romaniei_1965-1989.html.

început să fie produs din 1968 la Mioveni, în județul Argeș, sub licența Renault, sub denumirea de *Dacia 1100*. Au fost vândute peste 40.000 de unități până în 1971. Sub numele de *Dacia 1300* au fost vândute un milion de mașini în anul 1985. La Timișoara s-a produs Dacia 500 (Lastun) doar cu tehnologie autohtonă³⁴. În anii 80, piața de desfacere pentru România era cea externă în proporție de 50-80% (Cuba, Ungaria etc.). În anul 1988, s-a înregistrat o producție de 121.000 de autoturisme, peste 17.000 de camioane³⁵. Cu toate acestea, parcul auto autohton era deficitar ca număr și sărac în mărci auto. Aceeași situație paradoxală a fost înregistrată și în domeniul combustibililor, unde deși exista o producție mare și un parc auto sărac, benzina a fost raționalizată la mijlocul anilor '80, o familie posesoare de mașină având dreptul doar la 30 de litri de benzină pe lună³⁶.

În perioada regimului ceaușist a fost acordată importanță și investițiilor din domeniul aeronauticii, prin construcția de planoare, monoplane și avioane de construcție proprie, precum și elicoptere sub licență construite la Brașov, București sau la Craiova. În anul 1971, sub licență franceză a început producția în fabrica de la Brașov, ICA Ghimbav, a elicopterelor IAR-316B „Alouette III”, de capacitate mică. Până în anul 1987 au fost realizate 200 de unități³⁷. În 1974, tot sub licență franceză a fost construit elicopterul 330 Puma, de capacitate mare, pentru nouă persoane. Între 1971 și 1976, dintre cele 80 de elicoptere produse, 28 au fost exportate în Franța, iar restul destinate Ministerului Apărării și Aviației Civile. O parte dintre acestea au fost folosite de NATO, România devenind astfel singurul stat din spațiul Pactului de la Varșovia care a reușit să vândă tehnică militară Organizației Tratatului Atlanticului de Nord³⁸. În anul 1982 va ieși pe piață primul avion de pasageri ROMBAC 1-11 fabricat sub licență British Aircraft și Rolls-Royce³⁹.

În industria carboniferă, dorind obținerea energiei cu orice preț și reducerea la minim a importurilor de petrol și gaze naturale, Ceaușescu a demarat un plan de creștere a producției și de dezvoltare rapidă a exploatărilor de cărbune. Între 1982-1985 au fost deschise 35 *de mine*, care ar fi trebuit să exploateze în cantități foarte mari, ținta era de 86 de milioane de tone până în 1985. Nu a fost niciodată atinsă⁴⁰.

Fără a avea pretenția epuizării unui subiect atât de vast, în studiul nostru ne vom opri și asupra fenomenului de industrializare din județul Dolj. Aplicarea politicilor de industrializare a avut drept consecință transformarea sa din județ agrar în județ industrial, așa cum s-a întâmplat la nivelul întregii țări. Aplicarea Legii 119/1948 a avut ca efect trecerea în proprietatea statului a unui număr mare de fabrici, ateliere mecanice, tipografii, mori, ateliere etc., concomitent în orașe și comune. În total 256 de unități, dintre care 27 au fost repartizate patrimoniului statului ca fiind întreprinderi de interes național⁴¹. După naționalizare, în industria constructoare de mașini, primele întreprinderi care și-au început activitatea au fost

³⁴ Florin Chivoci, *Cum investea Franța în România lui Ceaușescu*, în „Historia”/2011; disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/cum-investea-fran-n-rom-nia-lui-ceau-escu.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Florin Rusu, *Jumătate de secol de comunism: ciudatul caz al industriei de rafinare și al celei auto*, în „Energy Report”; disponibil la <http://www.energyreport.ro/index.php/2013-petrol-si-gaze/2013-stiri-petrol-si-gaze/2013-rafinare-si-marketing/2759-jumatate-de-secol-de-comunism-ciudatul-caz-al-industriei-de-rafinare-si-al-celei-auto>.

³⁷ Neculai Banea, Traian Tomescu, *Din istoria I.A.R. (Industria Aeronautică Română) – Brașov*, în „Buletinul AGIR” an XX, nr. 2/2015, p. 123.

³⁸ Florin Chivoci, *art. cit.*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/cum-investea-fran-n-rom-nia-lui-ceau-escu.

³⁹ Dinu C. Giurescu (coord.), *Istoria românilor ...*, p. 417.

⁴⁰ A se vedea, http://www.stiri-economice.ro/Despre_industria_extractiva_Romania_1965-1989.html

⁴¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, fond Inspectoratul General Administrativ, dos. 9/1948, ff. 362-363.

„Dezrobirea”, „Lupta” și „Metalurgica”, acestea apărând în locul unor ateliere mecanice. În primii ani de după naționalizare, în Dolj s-a dezvoltat industria bunurilor de larg consum, cea ușoară, cea alimentară și s-au pus bazele industriei grele. În acest sens, în anul 1949 va lua ființă în Craiova Întreprinderea „Electroputere”, iar în anul 1951, prin unificarea întreprinderilor „Dezrobirea”, „Lupta” și „Metalurgica”, va lua ființă Întreprinderea „7 noiembrie”⁴².

În anul 1976 în Dolj funcționau 46 de întreprinderi, dintre care 32 erau unități republicane. Până în anii 1970-1971 eforturile de dezvoltare au fost canalizate către Craiova în detrimentul celorlalte localități, deoarece s-a dorit transformarea sa într-un puternic centru economic și cultural al regiunii. Liderii comuniști doljeni au avut în vedere atât interesele economice naționale, cât și interesele teritoriale. Planul investițional s-a înscris în aceeași linie de creștere constantă. În anul 1976 în Craiova se găseau mai multe unități industriale, dintre care amintim Termocentrala, Combinatul chimic cu 24 de fabrici, Întreprinderea de prefabricate din beton, Fabrica de bere, Uzina Electroputere, Uzina 7 Noiembrie, I.R.A., Întreprinderea de material rulant, Fabrica de confecții, Întreprinderea de textile „Independența”, Întreprinderea de industrializare a laptelui, Fabrica de zahăr și ulei, Abatorul de la Podari (lângă Craiova), Fabrica de produse ceramice Mofleni, Tăbăcăria Bucovăț etc. A fost înființată societatea Olcit SA sub licență Citroen, care în mare parte era destinată exportului în țări din America Latină sau din Europa. Procesul de fabricație a început în 1981, însă cu mari dificultăți. Datorită calității îndoielnice și a prețului mare, desfacerea era greoaie chiar și în țări ale CAER-ului⁴³. Datorită lipsei de predictibilitate și de studiu al pieții caracteristică perioadei comuniste, pentru mașina economică ce s-a dorit a fi o alternativă la Dacia în preferințele populației autohtone rezultatele nu au fost tocmai cele scontate. Uzina Electroputere Craiova și-a legat numele de realizarea sistemului energetic românesc, de modernizarea sistemului feroviar și urban. Între 1949-1960 au fost produse locomotive electrice de mină și de tramvaie, din 1950 a început fabricația de mașini electrice rotative, iar din 1960 s-a trecut la fabricația de Locomotive Diesel Electrice. Preocupările lui Ceaușescu pentru dezvoltarea acesteia au fost constante. Volumul mare de investiții și colaborările cu firme din exterior au făcut ca *marca Electroputere* să devină cunoscută în peste 100 de țări⁴⁴.

Începând cu anul 1970, politica investițională a fost extinsă și asupra celorlalte localități ale județului, astfel au fost date în folosință mai multe unități industriale – o fabrică de celule electrice și o turnătorie la Băilești, o fabrică de transformatoare la Filiași, o fabrică de conserve și una de textile la Calafat etc.⁴⁵.

La sfârșitul anului 1989, în județul Dolj erau înregistrate 57 de întreprinderi industriale, dintre care 39 aparțineau industriei republicane și 16 industriei cooperatiste, cu un număr total de salariați de 89.820, dintre care 78.477 lucrau în industria republicană și 9.670 în industria cooperatistă⁴⁶.

⁴² Vezi Ion Cetățeanu, Ilarie Hinoveanu, Elisabeta Trăistaru (coord.), *Județele patriei. Județul Dolj, Monografie*, București, Editura Sport-Turism, 1981, pp. 89-90.

⁴³ Florin Chivoci, *art. cit.*, http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/cum-investea-fran-n-rom-nia-lui-ceau-escu.

⁴⁴ Florin Cojocaru, *Electroputere, fabrica-etalon a industriei comuniste, se zbate în pragul dezastrului*, în „Economica.net”; disponibil la adresa web http://www.economica.net/fabrica-mandrie-a-lui-ceausescu-sub-spectrul-dezastrului_63645.html

⁴⁵ Iulica Preda, *Rezultatele aplicării politicii de industrializare socialistă a țării în județul Dolj*, în „55 de ani de luptă și victorii sub conducerea Partidului Comunist Român”, 1976, pp. 45-48.

⁴⁶ Comisia Națională pentru Statistică, *Anuarul Statistic al României 1990*, p. 421.

Tabel explicativ al situației întreprinderilor și salariaților din județul Dolj

	Nr. întreprinderi	Nr. mediu salariați	Nr. mediu muncitori
1970	40	45.980	40.088
1985	56	84.568	73.273
1989	57	89.820	77.342

Sursă: *Anuarului Statistic al României 1990*, p. 425.

Începând cu anii 80, economia românească a început să înregistreze numeroase lipsuri. Erau produse mărfuri scumpe de o calitate îndoielnică pe de o parte, iar pe de altă parte, ca urmare a efortului colosal făcut pentru plata datoriei externe, tehnologia s-a uzat și s-a acutizat lipsa resurselor și a materiilor prime. Achitarea datoriei externe s-a făcut cu sacrificii mari atât pentru populație, pentru sectoarele economice, cât și pentru stat (vezi vânzările la preț de dumping), care se afla într-o criză profundă în 1989. Situația dezastruoasă în care se afla România reiese și din izolarea externă la care liderul comunist a condamnat-o, dar și din renunțarea la clauza națiunii celei mai favorizate în schimburile cu SUA.

BIBLIOGRAPHY:

Banea, Neculai, Tomescu, Traian, *Din istoria I.A.R. (Industria Aeronautică Română) – Brașov*, în „Buletinul AGIR” an XX, nr. 2/2015, pp. 118-127.

Ceaușescu, Nicolae, *România pe drumul desăvârșirii construcției socialiste. Rapoarte, cuvântări, articole. Iulie 1965 – septembrie 1966*, București, Editura Politică, 1968.

Ceaușescu, Nicolae, *Cuvântare la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. 8 mai 1986*, în „anale de istorie”, anul XXXII, nr. 3, 1986, pp. 3-20.

Cetățeanu, Ion; Hinoveanu, Ilarie; Trăistaru, Elisabeta (coord.), *Județele patriei. Județul Dolj, Monografie*, București, Editura Sport-Turism, 1981.

Chivoci, Florin, *Cum investea Franța în România lui Ceaușescu*, în „Historia”/2011; disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/cum-investea-fran-rom-nia-lui-ceau-escu.

Cojocar, Florin, *Electroputere, fabrica-etalon a industriei comuniste, se zbate în pragul dezastrului*, în „Economica.net” disponibil la adresa web http://www.economica.net/fabrica-mandrie-a-lui-ceausescu-sub-spectrul-dezastrului_63645.html

Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. *Raport Final*, București, 2006, disponibil la adresa web http://www.presidency.ro/static/ordine/RAPORT_FINAL_CPADCR.pdf

Comisia Națională pentru Statistică, *Anuarul Statistic al României 1990*.

Dumitrescu, Ionel Claudiu, *Neglijarea agriculturii în perioada comunistă*, în „Historia”, disponibil la adresa http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/neglijarea-agriculturii-perioada-comunista

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, *Semnificația naționalizărilor*, în „Studii. Revistă de știință-filosofie-arte”, III/iulie-septembrie 1948.

Giurescu, Dinu C. (coord.), *Istoria românilor*, vol. X, București, Editura Academiei Române, 2010.

Preda, Iulica, *Politica de industrializare – principala pârghie a progresului economic și social*, în „Trei decenii de victorii și biruințe sub conducerea Partidului Comunist Român 1945-1975”, Sesiune de referate, octombrie 1975, pp. 10-21.

Preda, Iulica, *Rezultatele aplicării politicii de industrializare socialistă a țării în județul Dolj*, în „55 de ani de luptă și victorii sub conducerea Partidului Comunist Român”, 1976, pp. 43-48.

România în plin avânt economic și social, București, Editura Politică, 1977.

Rusu, Florin, *Jumătate de secol de comunism: ciudatul caz al industriei de rafinare și al celei auto*, în „Energy Report”; disponibil la <http://www.energyreport.ro/index.php/2013-petrol-si-gaze/2013-stiri-petrol-si-gaze/2013-rafinare-si-marketing/2759-jumatate-de-secol-de-comunism-ciudatul-caz-al-industriei-de-rafinare-si-al-cele-auto>.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Dolj, fond Inspectoratul General Administrativ, dos. 9/1948, ff. 362-363.

Tismăneanu, Vladimir, *Stalinism pentru eternitate. O istorie a comunismului românesc*, Iași, Editura Polirom, 2005.

Webography:

http://www.stiri-economice.ro/Despre_industria_metalurgica_chimica_Romania_1965_1989.html

http://www.stiri-economice.ro/Resursele_Romaniei_in_perioada_1965-1989.html.

http://www.stiri-economice.ro/Industria_de_masini_utilaje_Romaniei_1965-1989.html.

http://www.stiri-economice.ro/Despre_industria_extractiva_Romania_1965-1989.html